ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ
ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 174

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ ϛ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΛΟΥΚΑ

Ὁ Παῦλος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι, ὅταν ἀνῆκεν ἀκόμη εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, ἤτοι εἰς τὰς πεποιθήσεις, τὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς συνηθείας τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, διεκρίνετο περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς συνηλικιώτας του διὰ τὸν ὑπερβολικόν του ζῆλον πρὸς τὰς **πατρικὰς παραδόσεις.**

Κατόπιν, πιστεύσας εἰς Χριστὸν καὶ λαβὼν ἐπίγνωσιν τῆς τελείας καὶ ὁριστικῆς θρησκείας, ἔκαμε διάκρισιν μεταξὺ τῶν παραδόσεων τούτων. Ὅσας εἶδεν ὅτι ἦσαν ἀνθρώπινα ἐντάλματα, γεννήματα τῆς δεισιδαιμονίας ἢ τῆς φαρισαϊκῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ὑποκρισίας, τὰς ἀπέρριψεν. Ὅσας εἶδεν ὅτι ἦσαν ἁπλῶς προϋποτυπώσεις καὶ συμβολισμοὶ τῆς χριστιανικῆς χάριτος, προσωριναὶ ἑπομένως καὶ μὴ ἔχουσαι πλέον κανένα λόγον μετὰ τὴν χάριν ταύτην, τὰ ἀφῆκε. Τί δὲ μόνον ἐκράτησεν ἀπὸ τὰς παραδόσεις αὐτάς; ὅ,τι εἶχε χαρακτῆρα διηνεκῆ καὶ ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἴτε δόγμα ἦτο τοῦτο, εἴτε ἠθικὴ ἐντολή, εἴτε μέσον χρήσιμον πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείας.

Ὁ Παῦλος ἔκαμε καὶ κάτι περισσότερον. Μέγα μέρος τῆς δράσεώς του τὸ ἀφιέρωσε μὲ τὸν ζῆλον, ὁ ὁποῖος τὸν ἐχαρακτήριζε,

μὲ τὸ θάρρος, τὸ ὁποῖον τὸν διέκρινε πρὸς καταπολέμησιν τῶ
πατρικῶν του παραδόσεων, ὅσαι ἦσαν καθαρῶς ἀνθρώπιναι, κα
πρὸς κατάργησιν καὶ ἐγκατάλειψιν ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὑπὸ πρ
θεσμίαν, ἥτις ἐξέπνευσε διὰ τῆς ἀνατολῆς τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος κα
τῆς ἱδρύσεως τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἀγὼν οὗτος δὲν ἐστοίχισεν εἰς τὸν Παῦλον μόνον κόπο
διδασκαλίας. Ὁ Ἰουδαϊκὸς φανατισμὸς καὶ ἡ ἰουδαϊκὴ ὑποκρισί
ἤγειραν ἐναντίον του κραυγὰς καὶ μίση, ἐξύφαναν κατ᾽ αὐτοῦ ἐπι
βουλὰς καὶ συνωμοσίας καὶ τὸν κατεδίωξαν μέχρι θανάτου. Ἐκεῖνο
ὅμως οὔτε τὸν ἀγῶνα παρῄτησεν, οὔτε τὸν ζῆλόν του ἐχαλάρωσε
Ὁριστικῶς ἀποκηρύξας καὶ ἀφήσας ὁ ἴδιος τὰς παραδόσεις ταύτα
ἐπέμεινε προσπαθῶν ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν νὰ ἑλκύσῃ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδο
τοὺς ὁμοεθνεῖς του, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ νὰ παραμείνῃ ὁ Χριστιανισμὸ
ἁγνὸς καὶ καθαρὸς καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ πᾶν ἀνθρώπινον καὶ προσω
ρινὸν ἰουδαϊκὸν στοιχεῖον.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου ἂς προσπαθήσωμεν νὰ ἐπωφε
ληθῶμεν. Ἕκαστον ἔθνος, ἑκάστη κοινωνία, πολλάκις καὶ ἑκάστ
οἰκογένεια ἔχουν τὰ πάτρια ἔθιμα, τὰς προγονικάς των παραδόσει
Εἶνε τοῦτο ἄτοπον; Ἀπ᾽ ἐναντίας. Ἡ προσήλωσις πρὸς τὰ πάτρι
ἀποτελεῖ καὶ ἀρετὴν καὶ ἰσχὺν τῶν φυλῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν, ὑπ
τὴν ἀντίληψιν δὲ ταύτην βλέπομεν λαοὺς τῆς πρώτης γραμμῆς το
πολιτισμοῦ, ὡς, λόγου χάριν, τοὺς Ἄγγλους, νὰ καλλιεργοῦν μ
πολλὴν εὐλάβειαν τὰ πάτρια ἤθη καὶ τὰς πατρίους συνηθείας. Ὄχ
δὲ μόνον οἱ ἱεροκήρυκες, ἀλλὰ καὶ οἱ κοινωνιολόγοι καὶ οἱ ἱστορι
κοὶ διδάσκουν ὅτι ἡ μεγάλη εὐκολία πρὸς τὰς νεωτεριστικὰς συνη
θείας καὶ ἡ καταφρόνησις πρὸς τὰ πάτρια ἐξασθενίζουν τοὺς λαοὺ
καὶ τοὺς ὁδηγοῦν πρὸς τὴν κατάπτωσιν καὶ τὸν ἐκφυλισμόν.

Παρὰ τοῦτο, ἡ προσήλωσις πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς φυλῆς
τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος, τῆς οἰκογενειακῆς γενεαλογίας, δὲν πρέπε
νὰ εἶνε τυφλή. Μεταξὺ τῶν παραδόσεων τούτων ὀφείλομεν νὰ δια
κρίνωμεν, διὰ νὰ διατηρῶμεν τὰς καλάς, διὰ νὰ ἀποβάλλωμεν τὰ
ἀτόπους καὶ τὰς φαύλας. Ἰδίᾳ δὲ εἶνε ἐπιτακτικὸν τὸ καθῆκόν μα
ὅπως μὴ ἀνεχώμεθα τὴν παράτασιν παραδόσεων, αἱ ὁποῖαι νοθεύου
τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν καθαρότητα τῆς θρησκείας μας ἢ προσκρού
ουν πρὸς τὰς θείας ἐντολάς της.

Ἂς φέρωμεν μερικὰ παραδείγματα ὡς πρὸς τὸ πρῶτον. Ὁ Α ἐπιμένει ὅτι μόνον τέσσαρας φορὰς τὸ ἔτος κατὰ τὰς τέσσαρας τεσσαρακοστὰς ἐπιτρέπεται ἡ θεία κοινωνία. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἔμαθεν; Ἐπικαλεῖται τὰς πατρίους παραδόσεις τὰς ὁποίας κάποτε ἐπικυρώνει καὶ ἡ ἄγνοια τοῦ Β ἢ Γ ἱερέως. Καὶ ὅμως οἱ κανόνες καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουν διαφορετικά. Ὀφείλομεν νὰ μεταλαμβάνωμεν καὶ κατὰ τὰς τεσσαρακοστάς, ἀλλ᾽ ὄχι μόνον κατ᾽ αὐτάς. Ἡ Ἐκκλησία σὲ δέχεται καὶ περισσοτέρας φοράς, φθάνει μόνον νὰ σ᾽ εὑρίσκῃ ἄξιον. Ἐδῶ λοιπὸν ἡ λεγομένη παράδοσις εἶνε μία ἄγνοια καὶ μία πλάνη τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ πλάνη αὕτη δὲν πρέπει νὰ εἶνε πείσμων, ἀλλὰ χρεωστεῖ νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἕτερον. Ὑπάρχει παράδοσις, ἀπὸ τῶν εἰδωλολατρικῶν χρόνων, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι καταφεύγουν εἰς διαφοροτρόπους μαντείας καὶ μαγικὰς μεθόδους. Μερικοὶ δὲ λέγουν: ***εἶνε πάτριον!*** Πάτριον ναί, ἀλλ᾽ ἀπὸ τὰ πάτρια τῆς εἰδωλολατρικῆς ἀποπλανήσεως. Ἡμεῖς ὅμως τί εἴμεθα; Χριστιανοί. Ποία ἡ Βίβλος μας; Ἡ ἁγία Γραφή, ἡ ὁποία καταδικάζει καὶ ἀπαγορεύει τὰς συνηθείας ταύτας. Ἔχομεν δὲ καὶ ἱεροὺς Κανόνας, οἱ ὁποῖοι τιμωροῦν αὐστηρῶς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς μάγους ὡς καὶ ὅσους προστρέχουν εἰς αὐτούς. Πῶς λοιπὸν μένεις εἰς τοιαύτην παράδοσιν; Τὸ καθῆκον σου εἶνε ἕν: νὰ μὴ τὴν μεταχειρισθῇς ποτε. Ἐὰν δὲ ἔκαμες τὸ λάθος, φρόντισε νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃς τὸ ταχύτερον καὶ νὰ μὴν ἐπανέλθῃς πλέον εἰς αὐτήν.

Ἄλλο. Εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον τῆς πόλεως ταύτης, τοῦ χωρίου τούτου ἔφερεν ὁ θάνατος τὸ δρέπανόν του. Συνεπείᾳ τούτου ἡ σύζυγος, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ, ἡ ἀδελφὴ ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον παύουν νὰ ἐκκλησιάζωνται. Διὰ τί; ***Εἶνε πάτριον!*** Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πάτρια, τὰ ὁποῖα ἐγκαθιστᾷ ὄχι ὁ Θεός, οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ὁ διάβολος. Καὶ ἡ ἀποχὴ αὕτη ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς πενθούσης καρδίας, ἡ ὁποία ἀκριβῶς εἰς τὸν ναὸν θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν ταχυτέραν καὶ καλητέραν της παρηγορίαν, εἶνε ἀποπλάνησις καὶ ὑπαγόρευσις αὐτόχρημα διαβολική. Θὰ τὴν σεβασθῶμεν λοιπόν; Ὀφείλομεν ἀπ᾽ ἐναντίας νὰ τὴν καταπολεμήσωμεν καὶ νὰ τὴν ἐκριζώσωμεν.

Θὰ ἀνεχθῶμεν τάχα τὴν ἀντίληψιν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι, ἐν ὀνό-

ματι πάντοτε τῶν παραδόσεων, ζητοῦσιν ἐπειγόντως μόνον μίαν εὐχὴν ἀπὸ τὸν ἱερέα, καὶ ἀφοῦ τοῦ ρίψουν μίαν πεντάραν, ἢ μίαν δεκάραν ἢ καὶ περισσότερα, σπεύδουν νὰ κοινωνήσουν μὲ τὴν γνώμην ὅτι εἶνε ἐν πλήρει τάξει ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ καθήκοντός των;

Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰς ἀγρίας ἐκείνας παραδόσεις, κατὰ τὰς ὁποίας εἰς τόπους τινὰς τὸ αἷμα ἀπαιτεῖ αἷμα καὶ τὰ μέλη ἐχθρικῶν οἰκογενειῶν θεωροῦν καθῆκον—*διότι εἶνε πάτριον!*—νὰ φονεύωνται ἀναμεταξύ των, ὡς νὰ μὴ ἦλθε ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστός, ὡς νὰ μὴν ὑπάρχῃ εὐαγγέλιον, ὡς ν' ἀνήκουν εἰς βαρβάρους φυλάς, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἀρχαὶ καὶ δικαστήρια καὶ τὰ πάντα διέπονται καὶ ρυθμίζονται ἀπὸ τὴν μάχαιραν;

Καλὸν λοιπὸν νὰ ἀγαπῶμεν τὰ πάτρια, ἀλλὰ καὶ καθῆκον νὰ διακρίνωμεν μεταξὺ αὐτῶν. Ἂς διατηρῶμεν ὅ,τι ἁγνόν, φωτεινόν, χρηστόν, εὐγενές, ἥμερον, γλυκύ, σύμφωνον, ἤ, τοὐλάχιστον, μὴ ἀντικείμενον πρὸς τὰ διδάγματα καὶ τὰ ἐντάλματα τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας. Ἂς μὴ ἀνεχώμεθα ὅμως καὶ ἂς καταπολεμῶμεν ὅ,τι ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἀπότοκον δεισιδαιμονίας, βαρβαρότητος, φαρισαϊσμοῦ ἢ διαφθορᾶς· διότι ἔθνη καὶ κοινωνίαι καὶ ἄτομα ὀφείλουν νὰ διατηροῦν καὶ νὰ καλλιεργοῦν μόνον τὰς ὑγιεῖς παραδόσεις, ὡς τὰς διέπλασεν ἁγνὸς ἐθνικὸς βίος καὶ φωτεινὴ ἀντίληψις τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας καὶ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς.

ΠΕΡΙ ΚΟΜΗΣ

Β'.

Ὁ Ὅμηρος ἐθεώρει τὴν κόμην, ὡς κόσμον ἁρμόζοντα τοῖς ἥρωσι, διὸ τοὺς ἔχοντας ὡραίαν κόμην ὀνομάζει εὐκόμους καὶ ἠϋκόμους, τοὺς δὲ ἀνδρείους Ἀχαιοὺς «καρηκομόωντας»· ὁμοίως καὶ τὰς θεὰς καὶ ἡρωΐδας ἀποκαλεῖ καλλικόμους καὶ εὐπλοκάμους. Ὡσαύτως καὶ οἱ Σπαρτιᾶται διετήρουν καὶ ηὐτρέπιζον ἐπιμελῶς τὴν κόμην, θεωροῦντες ταύτην ἀνδρείας καὶ ἡρωϊσμοῦ σύμβολον· ὅθεν καὶ ὁ Ἡρόδοτος, λόγον ποιούμενος περὶ τῶν ἐν Θερμοπύλαις μετὰ τοῦ Λεωνίδου ἐνδόξως κατὰ τοῦ Ξέρξου ἀγωνισαμένων Σπαρτιατῶν, ανα-

φέρει ὅτι πρὸ τῆς συμπλοκῆς, κτενιζομένων αὐτῶν καὶ τὰς κόμας διευθετούντων, ὡσεὶ ἔμελλον εἰς πανήγυριν ἀπελθεῖν, ἠρώτησεν ὁ Ξέρξης τὸν Δημάρατον ἀπορῶν, τί ἂν τοῦτο σημαίνοι, ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι «νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται» (7,208).

Ἡ συνήθεια δ᾽ αὕτη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διετηρήθη καὶ ἐπὶ πολλοὺς μετὰ Χριστὸν αἰῶνας, καὶ οὕτω λεληθότως εἰσήχθη μετὰ τῶν ἀποδεξαμένων τὸν χριστιανισμὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπως καὶ ἄλλα τινα ἔθιμα, ἧττον οὐσιώδη. Ὅθεν καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ θείου Χρυσοστόμου (κατὰ τὸν Δ´. αἰῶνα) ἔτρεφον κόμην καὶ πολλοὶ τῶν φιλοσόφων, σεμνυνόμενοι ἐπ᾽ αὐτῇ καὶ ἐγκαλλωπιζόμενοι, οὓς ὀνειδίζων ὁ θεῖος Πατὴρ ὡς ἀλαζόνας καὶ δοκησισόφους, λέγει περὶ αὐτῶν, ὅτι τοσοῦτον φιλοσοφίας μετέχουσιν, ὥστε ἅπερ ἡ παρ᾽ ἡμῖν χήρα ἐπίσταται, οὗτοι ἀγνοοῦσι. «Μεγάλοι εἰσίν, ἐπιλέγει ἐν τῇ κόμῃ ἐκείνῃ, καλοὺς βοστρύχους τρέφουσι καὶ τρίβωνας ἀναβέβληνται· μέχρι τούτων αὐτοῖς ἡ φιλοσοφία» (Τόμ. β´. σ. 503).

Ἐκ τῶν φιλοσόφων οἱ ἐρημῖται.

Φαίνεται δέ, ὅτι τὸ ἐπικρατῆσαν τοῦτο ἔθιμον παρὰ τοῖς φιλοσόφοις καὶ πολεμισταῖς, ἐμιμήθησαν κατ᾽ ἀρχὰς καὶ διετήρησαν οἱ ἐρημῖται καὶ ἀναχωρηταί, οἵτινες, ἀφροντιστοῦντες περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὸ σῶμα, καὶ ἀτημελήτως βιοῦντες, οὐδεμίαν ἐλάμβανον φροντίδα διὰ τὴν ἐπιμέλειαν ἢ ἀποκοπὴν τῆς κόμης αὐτῶν ἢ τοῦ πώγωνος, ἅτε ἀφωσιωμένοι ὅλως εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν καὶ εὐπρέπειαν. Ἐκ τούτων δὲ καὶ τῶν πολλαχοῦ ἀσκουμένων ἀναχωρητῶν εἰσήχθη καὶ ἐγένετο ἀσπαστὴ ἡ ἄτοπος αὕτη συνήθεια καὶ εἰς τὰς μονάς, καὶ ἐκ τούτων εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία. Τοιουτοτρόπως δὲ διεδόθη πανταχοῦ τὸ ἔθιμον ὡς δῆθεν ἱεροπρεπὲς καὶ νόμιμον, ἐνῷ εἶναι ἄνομον καὶ γελοῖον καὶ αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον, ὡς εἴδομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Πλὴν δὲ τῶν ἐρημιτῶν καὶ φιλοσόφων, οὓς ἐλέγχει ἐπὶ τῷ κομᾷν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, καὶ πολλοὶ τῶν νεανίσκων ἔτερφον κόμην καλλονῆς καὶ ἐπιδείξεως χάριν, τοὺς ὁποίους ὁ αὐτὸς τῆς ἠθικῆς καὶ σεμνοπρεπείας διδάσκαλος μέμφεται καὶ κατηγορεῖ ὡς θηλυπρεπεῖς καὶ γυναικώδεις. «Ὁ μὲν

γὰρ ὄπισθεν ἔχει κόμην, νέος ὤν, καὶ τὴν φύσιν ἐκθηλύνων καὶ τῷ βλέμματι καὶ τῷ σχήματι καὶ τοῖς ἱματίοις, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς εἰς εἰκόνα κόρης ἁπαλῆς ἐκβῆναι φιλονεικεῖ» (Τόμ. α΄. σ. 442).

Τοῦτ᾽ αὐτὸ δυστυχῶς δύναταί τις καὶ σήμερον νὰ εἴπῃ περί τινων νεανίσκων, εἰς τὸν ἱερὸν κατατεταγμένων κλῆρον, οἵτινες ἡδέως καὶ πεφροντισμένως περὶ τὸν καλλωπισμὸν τῆς ἑαυτῶν κόμης ἐνασχολοῦνται, εὐτρεπίζοντες ταύτην καὶ διευθετοῦντες, καθάπερ αἱ νεάνιδες ποιοῦσι. Τί τούτου γελοιωδέστερον καὶ ἀνοητότερον; Ἄνδρες ὄντες καὶ πρότυπον εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος ὀφείλοντες τοῖς πᾶσι νὰ γίνωνται, ἀπεναντίας τὴν φύσιν ἐκθηλύνουσι καὶ τὴν περιέργειαν τῶν πολλῶν ἐπισπῶνται «εἰς εἰκόνα κόρης ἁπαλῆς ἐκβῆναι φιλονεικοῦντες». Βεβαίως τὸ φραγγέλλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην θὰ ἦτο τὸ μόνον δι᾽ αὐτοὺς σωφρονιστικὸν ὄργανον. Ἀφεύκτως ὁ Σωτὴρ θὰ ἐξέβαλλε καὶ τούτους ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀγανακτῶν, ὡς ποιοῦντας τὸν οἶκον τοῦ Πατρός του οἶκον σκανδάλων καὶ ἀκοσμίας. Ἀλλὰ τίς σήμερον ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου τὸν ἐλάχιστον ἐπιδείκνυται ζῆλον, ὃν μετατρέπουσιν οἱ πολλοὶ εἰς τόπον συνεντεύξεων, γελώτων καὶ ἀδολεσχιῶν; Μέχρι πότε τὰ τοιαῦτα μεμπτὰ καὶ ἐπίψογα ἡ τοῦ Χριστοῦ θ᾽ ἀνέχηται Ἐκκλησία; Μέχρι τίνος θὰ περιορᾷ τοὺς τοιούτους σπίλους ὁ ἀνώτερος καὶ εὐπαίδευτος κλῆρος (συμμορφούμενος ἀτυχῶς καὶ αὐτὸς τῷ τοιούτῳ ἀτόπῳ ἐθίμῳ) οἵτινες ὀφείλουσιν ἐν παντὶ νὰ συνιστῶσιν ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι «μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία» καθ᾽ ἃ ὁ μακάριος ἐντέλλεται Παῦλος;

Οὐ μόνον Ἑλληνικόν, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαϊκὸν τὸ κομᾶν.

Πλὴν τῶν Ἑλλήνων, ὡς προείρηται, καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἔτρεφον κόμην συνήθως, ἰδίᾳ δὲ ἐπεμελοῦντο ταύτης οἱ Ναζιραῖοι ὡς τῷ Θεῷ ἀφιερωμένοι καὶ διὰ νόμου εἰς τοῦτο ὑπόχρεοι ὄντες. Περὶ τοῦ Σαμψὼν ἀναφέρει ἡ θεία Γραφή, ὅτι ὁ φανεὶς εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἄγγελος, εἶπεν. «Ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις καὶ τέξῃ υἱόν· καὶ σίδηρος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ οὐκ ἀναβήσεται, ὅτι Ναζὶρ Θεοῦ ἔσται τὸ παιδάριον ἀπὸ τῆς κοιλίας». (Κριτ. κεφ. ιγ΄. 5).

Ἀλλ᾿ ἴσως εἴποι τις εἰς ταῦτα, διατί λοιπὸν νὰ μὴ θεωρῆται ἐπιτετραμμένον καὶ ἔντιμον τὸ κομᾶν, ἀφοῦ δὴ ὁ Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ προσέταξε τοῦτο, καὶ ὁ μέγας προφήτης Μωϋσῆς διὰ νόμου ἐπέβαλε τοῖς Ναζιραίοις; Ἡ ἀπάντησις εἶναι εὐχερής. Πολλὰ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου παραγγέλματα καὶ τελετουργικὰ θεσπίσματα, κατάλληλα καὶ ἀναγκαῖα τῷ τότε καιρῷ, ὁ εὐαγγελικὸς κατήργησε νόμος ὡς περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ τοῖς ἐν Χριστῷ ἀναγεγεννημένοις. Καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ πολλῷ τούτων σπουδαιότερα· ἤτοι τὴν περιτομήν, τὰς θυσίας καὶ τὰ παραπλήσια, ὡς σκιὰν καὶ τύπον τῆς ἀληθείας ὄντα. «Εἴ τις ἐν Χριστῷ, βοᾷ ὁ Παῦλος, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα» (Πρὸς Κορ. ε΄. 17). Ὅθεν ἡμεῖς «οὐκ ἐσμεν ὑπὸ νόμον ἀλλ᾿ ὑπὸ χάριν».

Ἕτερα δέ τινα παραγγέλματα ὡς τὸ μὴ κείρειν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, μὴ ἅπτεσθαι νεκροῦ, μὴ γεύεσθαι τούτου ἢ ἐκείνου, μὴ ἐσθίειν ἀνίπτοις χερσί, μὴ ποιεῖν οὐδὲν ἔργον ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, δι᾿ ἅπερ ἤλεγχεν αὐτοὺς ὁ Σωτήρ, τέλεον τῆς Ἐκκλησίας ἐξωβελίσθησαν ὡς ἄσκοπα καὶ ἀπροσδιόνυσα καὶ ἰουδαϊκῆς μικρολογίας ἄξια. Ὑμεῖς, ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος, διδάσκετε διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων «βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε» (Μάρκ. ζ΄. 8). Ἄλλως τε ὁ θεῖος Παῦλος, ὁ χαρακτηρίσας ὡς ἀτιμίαν τὸ τρέφειν τοὺς ἄνδρας κόμην, ἐγίνωσκε κάλλιστα τὸν μωσαϊκὸν νόμον καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐσέβετο αὐτόν, ὡς ζηλωτὴς τῶν πατρικῶν του παραδόσεων. Ὡσαύτως καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ θεωρῶν τὸ κομᾶν κεκωλυμένον καὶ αἰσχύνην φέρον, ἐτίμα ὑπερβαλλόντως καὶ ὑπερήσπιζε τὰ νομικὰ παραγγέλματα· οὐχ ἧττον καταργοῦσι καὶ ἀπορρίπτουσιν ἀμφότεροι, ὅσα ἔδει νὰ καταργηθῶσιν ὡς ἐκπληρώσαντα τὸν σκοπόν, δι᾿ ὃν ἐδόθησαν, καὶ ἀνωφελῆ ἡμῖν ἤδη καταστάντα, ὑπὸ τελειότερον καὶ ἐλευθεριώτερον νόμον, τὸν εὐαγγελικόν, τελοῦσι καὶ παιδαγωγουμένοις· καθότι «ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» (Ἰωάν. α΄ 17). Ἐὰν δέ τις ἐκ πνεύματος ἀντιλογίας ἀγόμενος δὲν πείθεται εἰς τὰ εἰρημένα καὶ ἐπαρκῶς ἀποδεδειγμένα, ἀλλὰ προφάσει δικαιολογίας τὴν συνήθειαν προβάλλει, ἥτις κρατεῖ πανταχοῦ καὶ ἀπὸ πολλῶν αἰώνων, ἡμεῖς ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως ἀντιπροβάλλομεν

τοὺς πρόσθεν λόγους τοῦ θεσπεσίου Παύλου. «Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ».

ΘΕΟΣ ΛΥΤΡΩΤΗΣ

Α'. Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ

β') Ἡ προφητεία τῶν Ἰουδαίων.

Ε'.

Οἱ τοῦ Ἀριστοβούλου καταφεύγουσιν εἰς τὸν Ναόν. Ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου οἱ Ρωμαῖοι κρημνίσαντες μέρος τοῦ τείχους εἰσπηδῶσι μετὰ τῶν Φαρισαίων εἰς τὸν ναόν, καὶ πληροῦσι τὸν ἱερὸν χῶρον πτωμάτων καὶ αἵματος. Πολλοὶ τῶν τοῦ Ἀριστοβούλου ἧψαν πῦρ καὶ κατεκάησαν μετὰ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν· πλεῖστοι ἐφονεύθησαν, ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων Φαρισαίων, καὶ πλεῖστοι κατεκρήμνισαν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν εἰς τὴν φάραγγα τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων· οἱ δὲ ἱερεῖς ἐσφάγησαν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων, οὗτινος τὰς βάσεις ἔρρανε νῦν αἷμα ἀνθρώπων.

Ὁ Ἀριστόβουλος μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀντιγόνου καὶ τῶν δύο θυγατέρων ἀπαχθεὶς εἰς Ρώμην ἐκόσμησε τὸν θρίαμβον τοῦ Πομπηίου, ἡ Ἰουδαία ἐγένετο ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, ὁ Ὑρκανὸς ἀνεγνωρίσθη ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὁ ῥαδιουργὸς Ἀντίπατρος, ὁ ἰδουμαῖος πρωτουργὸς τῆς ὁριστικῆς καταστροφῆς, διωρίσθη στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς Ἰουδαίας τῷ 63 π. Χ.

Ἡ καταστροφὴ αὕτη ἐγένετο ὁ ὁριστικὸς τάφος τῆς ἰουδαϊκῆς ἐλευθερίας. Οἱ ἐξ Ἰούδα ἄρχοντες ἐξέλιπον καὶ Ἰδουμαῖοι διαχειρίζονται ἐφεξῆς τὴν σκιὰν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἥτις ἀπελείφθη εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραήλ, ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου μέχρι τῆς ὁριστικῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ καταστροφῆς ὑπὸ τοῦ Τίτου μετὰ 130 περίπου ἔτη. Καὶ περὶ τούτων μὲν γενήσεται ὁ προσήκων λόγος ἀλλαχοῦ· ἐνταῦθα τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι ἠδύνατο νὰ εἶναι προφανὲς εἰς τοὺς ἔχοντας ὀφθαλμοὺς καὶ νοῦν ἵνα νοῶσι βλέποντες, ὅτι ἤγγιζε τὸ πλή-

ρωμα τοῦ χρόνου, καθ᾽ ὃ ἔμελλε νὰ πραγματωθῇ ἐκ τοῦ δεδουλωμένου καὶ ἐξουθενωμένου τούτου λαοῦ ἡ παλαίφατος ἐπαγγελία, ἐν ᾗ ἔμελλον νὰ εὐλογηθῶσι πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς Γῆς, καὶ ἣν τοσαῦται προφητεῖαι ἐν τοῖς ἱεροῖς βιβλίοις προκατήγγελλον.

Ἀλλὰ τί ἔλεγον αἱ προφητεῖαι αὗται; Ἐμακρηγορήσαμεν ἀληθῶς πολὺ ἐν τῇ παρακολουθήσει τῶν ἱστορικῶν περιπετειῶν τοῦ Ἰσραήλ, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ κίνδυνος νὰ ἔχῃ καταπονηθῇ ἤδη ὁ ἀναγνώστης τῶν σελίδων τούτων καὶ νὰ εὕρῃ τὰς προφητείας, τὸ κεφάλαιον τοῦ παρόντος μελετήματος ἧττον σαφεῖς καὶ ἔλαττον πανηγυρικὰς τοῦ ὄντος· ἴσως μάλιστα θεωρηθῇ ὅτι πράγματι αἱ προφητεῖαι τῶν ἱερῶν τοῦ Ἰσραὴλ βιβλίων δὲν εἶναί τι ὄντως μέγα καὶ θαυμαστόν, καὶ ἡ λεπτομερεστέρα πως τοῦ δέοντος παρακολούθησις τῶν ἱστορικῶν τοῦ Ἔθνους τούτου περιπετειῶν σκοπεῖ νὰ δώσῃ ὄγκον εἰς τὴν ἰσχνὴν διήγησιν καὶ τὸ κάλυμμα τοῦ μυστηριωδῶς θαυμαστοῦ εἰς τὴν ἐκ τῶν προφητειῶν ἀσθενῆ ἐντύπωσιν. Καὶ ὅμως πᾶν τοὐναντίον συμβαίνει. Ἡ λεπτομερὴς ἀνιστόρησις τῶν ἱστορικῶν τοῦ Ἰσραὴλ περιπετειῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσί τι τὸ ὑπερφυσικὸν εἰμὴ ὅπου τοῦτο ρητῶς δηλοῦται, οὔτε παραμένουσιν ἄνευ ἀντιστοίχων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν διαφόρων λαῶν, ἐν ταῖς λεπτομερείαις δὲ καὶ ὑπερβάλλονται πολλάκις ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς λαμπρότητος τῶν τυχῶν ἑτέρων ἐθνῶν, θὰ ἀναδείξῃ ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ, εἰς ἃς ὁ Ἰσραὴλ ἐχρησίμευσεν ὡς ὄργανον καὶ οἱ προφῆται αὐτοῦ ὡς οἱ ἐξάγγελοι. Διότι ἡ ἱστορικὴ σταδιοδρομία καὶ τὰ παθήματα τοῦ Ἰσραὴλ διατελοῦσιν ἐν ἰσχυρᾷ ἀντιθέσει πρὸς τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους, τὸ δι᾽ αὐτοῦ ἐνεργηθέν, τὸ δὲ σκληροτράχηλον αὐτοῦ καὶ ἡ διηνεκὴς λήθη τῶν θείων ἐπαγγελιῶν καὶ ἐν τέλει ἡ φανερὰ πρὸς τὸν ἴδιον καὶ ἀληθινὸν Θεὸν ἐχθρότης μαρτυροῦσι τὰς ἀνεξερευνήτους τοῦ Θεοῦ βουλὰς καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν πρὸς λαόν, ὅστις ἐκπροσωπῶν τὴν ὅλην Ἀνθρωπότητα παραμένει τυφλὸς πρὸς τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, κωφὸς πρὸς τὰ μεγαλόστομα κηρύγματα τῶν προφητῶν Αὐτοῦ καὶ ἕτοιμος εἰς πλήρη καταστροφὴν εὐθὺς ὡς ἤθελεν ἐκπληρώσῃ τὸν θεῖον αὐτοῦ προορισμόν. Τούτου δ᾽ ἕνεκα καὶ ἔτι λεπτομερέστερον ἐξετέθη ἡ περίοδος τῶν τελευταίων ὑπὲρ τῶν πατρίων παραδόσεων

καὶ τῆς ἐλευθερίας ἰουδαϊκῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Μακκαβαίων ἀγώνων, διότι ἐν αὐτοῖς διακρίνεται ἡ συγχώνευσις τῶν ὑπὲρ τῶν τιμιωτάτων ἰδεωδῶν τοῦ Ἰσραὴλ παλμῶν πρὸς τὴν ἐσχάτην κατάπτωσιν καὶ ἐξαχρείωσιν τοῦ Ἔθνους.

Πρόκειται βεβαίως ἐνταῦθα περὶ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν ἐπηγγελμένον Λυτρωτὴν προφητειῶν τοῦ Ἰσραήλ. Αἱ προφητεῖαι δὲ αὗται δὲν περιορίζονται εἰς λόγους προφητῶν μόνον — τοιαῦται βεβαίως εἶναι αἱ πλεῖσται — ἀλλ᾽ ἀποτελοῦνται καὶ ἐξ ἱστορικῶν γεγονότων ἢ τελετουργικῶν πράξεων, προφανῶς τῶν ἐν λόγοις προφητειῶν οὐσῶν σαφεστέρων καὶ ρητοτέρων. Ἐξ ἀμφοτέρων δὲ πάλιν θὰ προτιμηθῶσιν αἱ σαφέσταται, αἱ ἀριδηλότατα εἰς τὸν προσδοκώμενον Μεσσίαν ἀναφερόμεναι καὶ τὸν ἐπίγειον αὐτοῦ βίον καὶ καὶ τὰ ἔργα καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτοῦ σχέσιν περιγράφουσαι.

Καὶ δή, ὁ εἷς Θεὸς ἐμφανίζεται ἐν τῇ πΔ συγκεκαλυμμένως μόνον πολλαπλοῦς τὴν ὑπόστασιν, ἰδίᾳ διὰ τοῦ συνήθους ρητοῦ αὐτοῦ ὀνόματος Ἐλωχεὶμ (πληθ. ἀριθ. = οἱ Θεοί), ὅπερ ὅμως συντάσσεται, ὅταν σημαίνῃ τὸν Θεόν, πάντοτε ρήματι ἑνικοῦ ἀριθμοῦ, ὅθεν, π. χ., ὁ πρῶτος στίχος τῆς Γενέσεως κατὰ κυριολεξίαν θὰ μετεφράζετο: «ἐν ἀρχῇ ἐποίησ**εν οἱ Θεοὶ** τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν...», ἐν τῇ πυργοποιίᾳ τῆς Βαβέλ, ἔνθα ὁ Κύριος μέλλων νὰ συγχέῃ τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων λέγει πρὸς ἑαυτόν: «Δεῦ**τε** καὶ καταβάν**τες** συγχέω**μεν** ἐκεῖ αὐτῶν τὴν γλῶσσαν...» (Γεν. ια´ 7), καὶ ἐν τοῖς Ψαλμοῖς (ρθ´ 1) «εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου...» κτλ.

Ὡσαύτως συγκεκαλυμμένως δηλοῦται ὁ Θεὸς ὡς τριπλοῦς τὴν ὑπόσταυιν ἐν τῇ ἐμφανίσει Αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀβραάμ, ὡς διηγεῖται ἡ Γένεσις. «Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ, καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας· ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ ***τρεῖς*** ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ...», καὶ ἐν τῇ ὁράσει τοῦ προφήτου Ἡσαΐου (ς´ 1-13), ἔνθα τὸ τριπλοῦν ***ἅγιος*** τοῦ ὕμνου τῶν Σεραφεὶμ ἀναφέρεται εἰς τὰς τρεῖς τοῦ Θεοῦ ὑποστάσεις. «Εἶδον, λέγει ὁ Ἡσαΐας, τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ· καὶ Σεραφεὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί· καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί: καὶ ταῖς μὲν δυσὶν κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον ἑαυτῶν, καὶ ταῖς

δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς πόδας ἑαυτῶν καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο· καὶ ἐκέκραγεν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον· Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος κύριος Σαβαώθ· πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ».

Ἀλλ᾽ αἱ προφητεῖαι τῆς πΔ ἐλάχιστα περὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς καθ᾽ ἑαυτὸν ὑπάρξεως αὐτοῦ, καθ᾽ ὅσον τοῦτο θὰ ἦτο τοῖς Ἰουδαίοις οὐ μόνον ἀκατανόητον ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον, διότι εὐκολώτατα ὁ εὐεπιφορώτατος εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν λαὸς οὗτος ἀκούων περὶ τρισυποστάτου Θεοῦ θὰ κατέπιπτεν εἰς τὴν πολυθεΐαν ἀνεπανορθώτως· τοὐναντίον ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ διατηρηθῇ ὁ Ἰσραὴλ πιστὸς εἰς τὴν πάτριον λατρείαν τοῦ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ καρτερικὸς ἐν τῇ ἀναμονῇ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς πρὸς τοὺς πατριάρχας θείας περὶ λυτρωτοῦ ἐπαγγελίας αἱ προφητεῖαι ἀσχολοῦνται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ τοῦ μέλλοντος νὰ ἐνανθρωπήσῃ δευτέρου τῆς θείας Τριάδος προσώπου· καὶ ἐνῷ καὶ περὶ τούτου ὡς ὑποστάσεως τῆς θείας Τριάδος μικρὸν καὶ συγκεκαλυμμένον ποιοῦνται λόγον, ἐκτενέστατα καὶ λεπτομερέστατα περιγράφουσι τὴν τὴν ἐπὶ γῆς ἐμφάνισιν, τὸν βίον, τὰ ἔργα καὶ τὸν θάνατον Αὐτοῦ, καὶ τὴν δι᾽ αὐτοῦ ἀπολύτρωσιν καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Καὶ ἐν πρώτοις τὸ δεύτερον τῆς θείας Τριάδος πρόσωπον ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν σχέσει αὐτοῦ χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ ἀκριβοῦς ὀνόματος Σοφία, ἥτις ἐν ταῖς Παροιμίαις (η΄ 22-31) παρίσταται περὶ τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς καὶ τῆς εἰς τὴν δημιουργίαν συμμετοχῆς λέγουσα κατὰ τρόπον νοητὸν τοῖς ἀνθρώποις.

«Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με· ἐν ἀρχῇ, πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι καὶ πρὸ τοῦ τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι, πρὸ τοῦ προελθεῖν τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με.— Κύριος ἐποίησε χώρας καὶ ἀοικήτους καὶ ἄκρα οἰκούμενα τῆς ὑπ᾽ οὐρανόν. Ἡνίκα ἡτοίμαζε τὸν οὐρανὸν συμπαρήμην αὐτῷ, καὶ ὅτε ἀφώριζε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ᾽ ἀνέμων, ἡνίκα ἰσχυρὰ ἐποίει τὰ ἄνω νέφη καὶ ὡς ἀσφαλεῖς ἐτίθει τὰς πηγὰς τῆς ὑπ᾽ οὐρανὸν ἐν τῷ τιθέναι αὐτὸν τῇ θαλάσσῃ ἀκριβασμὸν αὐτοῦ (καὶ ὕδατα οὐ παρελεύσονται στόματος αὐτοῦ), καὶ ὡς ἰσχυρὰ ἐποίει τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἤμην παρ᾽ αὐτῷ ἁρμόζουσα· ἐγὼ ἤμην ᾗ προσέχαιρε, καθ᾽ ἡμέραν δ᾽ ηὐφραινόμην ἐν προσώπῳ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ, ὅτε

ηὔφραίνετο τὴν οἰκουμένην συντελέσας καὶ ἐνηυφραίνετο ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων».

Ἐν δὲ τῇ Σοφίᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σειρὰχ (κδ΄ 1-10) καθορίζεται λεπτομερῶς ἡ προέλευσις καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς, ἡ ἐπὶ τὸν κόσμον ἐπίδρασις καὶ ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατασκήνωσις.

«Ἡ Σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς καυχήσεται· ἐν ἐκκλησίᾳ Ὑψίστου ἐξῆλθον καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν· ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα καὶ ὁ θρόνος μου ἐν στύλῳ νεφέλης· γῦρον οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη καὶ ἐν παντὶ λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην· μετὰ πάντων τούτων ἐζήτησα ἀνάπαυσιν, καὶ ἐν κληρονομίᾳ τίνος αὐλισθήσομαι; Τότε ἐνετείλατό μοι ὁ Κτίστης ἁπάντων, —καὶ ὁ κτίσας με κατεσκεύασε τὴν σκηνήν μου—, καὶ εἶπεν. Ἐν Ἰακὼβ κατασκήνωσον καὶ ἐν Ἰσραὴλ κληρονομήθητι. Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπαρχὴν ἔκτισέ με, καὶ ἕως αἰώνων οὐ μὴ ἐκλίπω. Ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλειτούργουν καὶ οὕτως ἐν Σιὼν ἐστηρίχθην».

Ἡ δὲ Σοφία Σολομῶντος (ἐν ζ΄ 22-30) πειρᾶται καὶ νὰ φιλοσοφήσῃ περὶ τῆς οὐσίας τῆς θείας Σοφίας καὶ τῶν ἰδιωμάτων αὐτῆς καὶ τῆς εἰς τὰ τοῦ Κόσμου ἐπεμβάσεως λέγουσα.

«Ἐστὶ γὰρ αὕτη πνεῦμα νοερόν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὀξύ, ἀκώλυτον, εὐεργετικόν, φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμνον, παντοδύναμον, παντεπίσκοπον καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν, καθαρῶν, λεπτοτάτων. Πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον Σοφία· διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα· ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής· διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιασμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει· ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀιδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. Μία δὲ οὖσα πάντα δύναται, καὶ μένουσα ἐν ἑαυτῇ πάντα καινίζει, καὶ κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα φίλους Θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει· οὐδένα γὰρ ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ εἰμὴ τὸν Σοφίᾳ συνοικοῦντα· ἐστὶ γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀστέρων θέσιν φωτὶ συγκρινομένη εὑρίσκεται προτέρα· τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται νύξ, Σοφίαν δ᾽ οὐ κατισχύει κακία».

ΜΙΚΡΑ ΑΡΘΡΑ

Ἡ πραγματικὴ σημασία τοῦ θανάτου

«Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, Ἄδη, τὸ νῖκος;»
(Κορινθ. Α΄. ιε΄ 55)

Οἱ ἀποθνῄσκοντες ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ πίστει τοῦ Ἰησοῦ δὲν γεύονται πραγματικοῦ θανάτου· δι᾽ αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει θάνατος, ἀλλὰ μεταλλαγὴ θέσεως, μεταβολὴ καταστάσεως· διὰ μιᾶς εἰσέρχονται εἰς νέαν ζωὴν διατηροῦντες ὅλας αὐτῶν τὰς δυνάμεις καὶ ὅλα αὐτῶν τὰ συναισθήματα· ἐξακολουθοῦσι νὰ εἶνε αἱ αὐταὶ ζῶσαι, σκεπτόμεναι καὶ πλήρεις ἐνεργητικότητος ὑπάρξεις καθὼς καὶ ὅταν ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς. Λέγω, πλήρεις ἐνεργητικότητος... δυνατὸν νὰ ἀναπαύωνται καὶ θὰ ἀναπαύωνται, ἐὰν ἔχωσιν ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Ἀλλὰ ποία εἶνε ἡ πραγματικὴ ἀνάπαυσις; Οὐχὶ ῥαθυμία, ἀλλὰ ψυχικὴ εἰρήνη. Ἀνάπαυσις ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ἐκ τῆς λύπης, ἐκ τοῦ φόβου, ἐκ τῆς ἀμφιβολίας, ἐκ τῶν φροντίδων· ἰδοὺ ἡ πραγματικὴ ἀνάπαυσις. Καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἡ ἀνάπαυσις ἐκ τοῦ χειροτέρου τῶν καμάτων ἤτοι τοῦ νὰ γνωρίζῃ τις τὸ καθῆκόν του καὶ νὰ μὴ εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐκτελέσῃ αὐτό. Ἰδοὺ ἡ ἀληθὴς ἀνάπαυσις: ἡ ἀνάπαυσις τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὁποῖος διαρκῶς ἐργάζεται καὶ ἐν τούτοις διαρκῶς ἀναπαύεται· ὡς οἱ ἀστέρες, ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν ἡμῶν διαρκῶς κινοῦνται χιλιάδες μίλια ἀνὰ τὸ εἰκοσιτετραάωρον καὶ ἐν τούτοις εὑρίσκονται ἐν τελείᾳ ἀναπαύσει, ἐπειδὴ κινοῦνται μὲ τάξιν καὶ ἁρμονίαν ἐκπληροῦντες τὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός. Τελεία ἀνάπαυσις, ἐν τελείᾳ ἐργασίᾳ. Αὕτη βεβαίως εἶνε ἡ ἀνάπαυσις τῶν μακαρίων πνευμάτων μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, ὁπόταν ὁ Χριστὸς θὰ ἔχῃ συμπληρώσει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν Αὐτοῦ. Ἐλπίζω, ὅτι τὰ πράγματα ἔχουσιν οὕτω. Νομίζω, ὅτι οἱ μεγάλοι λόγοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν τοῦτο σημαίνουσι. Καὶ ἐὰν ἔχωσιν οὕτω τὰ πράγματα, ὁποία παρηγορία δι᾽ ἡμᾶς, οἵτινες πρέπει νὰ ἀποθάνωμεν! Ὁποία παρηγορία δι᾽ ἡμᾶς, οἵτινες εἴδομεν ἄλλους νὰ ἀποθνῄσκωσιν, ἀφοῦ ὁ θάνατος εἶνε

μετάβασις εἰς νέαν ὑψηλοτέραν ζωήν, ἀφοῦ τὸ μόνον ἐν ἡμῖν μεταβαλλόμενον εἶνε τὸ σῶμα ἡμῶν,—ἁπλῶς τὸ ὄστρακον, τὸ κέλυφος ἡμῶν—μεταβολή, οἵα ἡ τοῦ ὄφεως, ὅταν ἀφίνῃ τὸ παλαιὸν δέρμα καὶ ἐξέρχεται μὲ νέον ἢ ἀκόμη ἡ τῆς συρομένης κάμπης, ἡ ὁποία θραύει τὰ δεσμὰ τῆς φυλακῆς αὐτῆς καὶ ἁπλώνει τὰ πτερά της εἰς τὸν ἥλιον ὑπὸ μορφὴν χρυσαλλίδος. Ποῦ λοιπόν, εἶνε τὸ κέντρον τοῦ θανάτου, ἀφοῦ ὁ θάνατος δὲν δύναται νὰ πλήξῃ, νὰ δηλητηριάσῃ, νὰ φθείρῃ οὐδὲν τὸ ἐν ἡμῖν, διὰ τὸ ὁποῖον οἱ φίλοι ἡμῶν ἠγάπων ἡμᾶς; οὐδὲν μὲ τὸ ὁποῖον ἠδυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν ὑπηρεσίαν εἰς ἀνθρώπους καὶ Θεόν; Ποῦ εἶνε ἡ νίκη τοῦ τάφου, ἀφοῦ οὗτος ἀντὶ νὰ καταβάλλῃ ἡμᾶς τοὐναντίον ἐλευθερώνει ἐξ ἐκείνου ἀκριβῶς, ὅπερ καταβάλλει ἡμᾶς, δηλαδὴ τοῦ θνητοῦ σώματος;

Ὁ θάνατος λοιπὸν δὲν εἶνε θάνατος, ἀφοῦ δὲν καταστρέφει ἐν ἡμῖν ἄλλο τι, εἰμὴ μόνον ἐκεῖνο, ὅπερ ἠμπόδιζεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς τελείας ζωῆς. Ὁ θάνατος δὲν εἶνε θάνατος, ἀφοῦ ἀνυψοῖ ἡμᾶς ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, ἐκ τῆς ἀδυναμίας πρὸς τὴν δύναμιν, ἐκ τῆς ἁμαρτίας πρὸς τὴν ἁγνότητα. Ὁ θάνατος δὲν εἶνε θάνατος, ἀφοῦ φέρει ἡμᾶς ἐγγύτερον πρὸς τὸν Χριστόν, ὁ Ὁποῖος εἶνε ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. Ὁ θάνατος δὲν εἶνε θάνατος, ἀφοῦ τελειοποιεῖ τὴν πίστιν ἡμῶν διὰ τῆς δράσεως καὶ δίδει εἰς ἡμᾶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ βλέπωμεν Ἐκεῖνον, εἰς τὸν Ὁποῖον ἔχομεν πιστεύσει. Ὁ θάνατος δὲν εἶνε θάνατος, ἀφοῦ δίδει εἰς ἡμᾶς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἀγαπήσει καὶ στερηθῇ, διὰ τοὺς ὁποίους ἔχομεν ζήσει, καὶ διὰ τοὺς ὁποίους διακαῶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ζήσωμεν ἐκ νέου. Ὁ θάνατος δὲν εἶνε θάνατος, ἀφοῦ ἐλευθερώνει ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀμφιβολίας καὶ τοῦ φόβου, ἐκ τῆς τύχης καὶ μεταβολῆς τῶν πραγμάτων, ἐκ τοῦ διαστήματος καὶ τοῦ χρόνου καὶ ἐξ ὅλων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα τὸ διάστημα καὶ ὁ χρόνος παράγουσι καὶ μετὰ ταῦτα καταστρέφουσιν. Ὁ θάνατος δὲν εἶνε θάνατος· ἐπειδὴ ***Χριστὸς νενίκηκε τὸν θάνατον...***

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Charles Kinsgsley). Ε. Α. Κ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

Ἡ ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησία. — Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν τηλεγραφήσαντος διὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι αἱ συνθῆκαι τῆς ὑπάρξεως ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀμερικῇ εἶναι ἐντελῶς διάφοροι ἐκείνων τὰς ὁποίας προϋπέθετον οἱ συντάξαντες τὸν περὶ ἱδρύσεως Ἀρχιεπισκοπῆς ἐν Ἀμερικῇ τελευταῖον νόμον, καὶ ὅτι κατὰ ταῦτα πρὸ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ νόμου τούτου εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐγκατάστασις ὁριστικοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν Ἀμερικῇ, καὶ ὅτι τὰ ἐκεῖ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα εἰσελελθόντα ἤδη εἰς τάξιν τινὰ θὰ ἦτο ὅλως ἀσύμφορον νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν ὅπως ἐπαναπεσωσιν εἰς τὴν προτέραν ἀταξίαν, ὑποδείξαντος δὲ ὅτι διὰ τοῦτο θεωρεῖ καλὸν ὅπως ἐγκατασταθῇ προσωρινὸς συνοδικὸς ἐπίτροπος ὁ συνοδεύων τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ροδοστόλου κ. Ἀλέξανδρος μετὰ τῆς αὐτῆς εὐρείας πληρεξουσιότητος, τὴν ὁποίαν ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης ἔλαβεν ἀναχωρῶν, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀποδεξαμένη τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ Σ. Μητροπολίτου διεβίβασε τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Λονδίνου ἐν Ἀθήναις. — Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Λονδίνου ἀφικνούμενος κατ᾽ ἀπόφασιν τῆς Ἱ. Συνόδου θὰ γένηται δεκτὸς ἐπισήμως ὑπ᾽ αὐτῆς, ὁρισθέντων ξεναγῶν αὐτοῦ ἐκ τῶν συνοδικῶν τοῦ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος κ. Εὐθυμίου, προεδρεύοντος τῆς Ἱ. Σ., καὶ τοῦ Σεβ. Ναυπακτίας κ. Ἀμβροσίου.

Ἐπέκτασις δικαιοδοσίας. — Διὰ Β. Διατάγματος ἐπεκτείνεται ἡ δικαιοδοσία τοῦ Ἐκκλησ. Ἀρχιερατικοῦ Συμβουλίου Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν.

Ὁ Σεβ. Ἄρθουρ Ἴγκραμ περὶ τῶν βουλγαρισμῶν. — Ὁ Σεβ. Ἄγγλος Ἐπίσκοπος Ἄρθουρ Ἴγκραμ ἐπανῆλθεν εἰς Θεσσαλονίκην ἐκ Σόφιας, ὅπου μετέβη διελθὼν διὰ τμήματος τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Εἰς σχετικὴν δ᾽ ἐρώτησιν τοῦ ἐπισκεψαμένου αὐτὸν Πανιερ. Μητροπ. Θεσσαλονίκης κ. Γενναδίου ὁ Σεβ. ἐδήλωσεν, ὅτι ἐξ ὅσων εἶδεν ἐν τῇ Ἀνατ. Μακεδονίᾳ καὶ ἤκουσεν, ἐπείσθη περὶ τῆς πρὸς τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἀγρίας καὶ ἀπαισίας συμπεριφορᾶς τῶν Βουλγάρων, ἐπεῖπε δὲ ὅτι θὰ καταστήσῃ πάντα ταῦτα γνωστὰ εἰς τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ ἁρμοδίους κύκλους. Πρὸς τούτοις ἐτόνισεν ὅτι θὰ ἦτο ὅλως ἄδικον τὸ νὰ παραμείνωσιν ἐν τῷ μέλλοντι ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ ὑπὸ τοὺς Βουλγάρους, ὅτι δὲ φρονεῖ ὅτι ἡ Τουρκία πρέπει νὰ ἐκδιωχθῇ ἐκ τῆς Εὐρώπης.

Ὁ Ἄγγλος Ἐπίσκοπος περὶ τῶν ἀλυτρώτων Ἑλλήνων. — Κατὰ τὴν ἀντεπίσκεψιν τοῦ Ἄγγλου Ἐπισκόπου Σεβ. Ἄρθουρ Φόλυ Ἴγκραμ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐκκλησ. Συμβουλίου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὁ Παν. Μητροπ. Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος ἐπιδίδων τῇ Α. Σ. τὸ ψήφισμα τοῦ ἐν Ἀθήναις συγκροτηθέντος συλλαλητηρίου τῶν ἀλυτρώτων Ἑλλήνων, παρεκάλεσεν ὅπως ἐπανακάμπτουσα εἰς Λονδῖνον ὑποστηρίξῃ τὰ δίκαια τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ Σεβ. Ἴγκραμ ἀπαντῶν διεβεβαίωσε τὸν Μητροπολίτην ὅτι ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων, ἧς τυγχάνει μέλος θὰ συνηγορήσῃ ἐκθύμως ὑπὲρ αὐτῶν, ἐξέφρασε δὲ τὴν εὐχὴν ὅπως ἀξιωθῇ νὰ ἴδῃ τὴν Κων/πολιν ἐλευθέραν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἱεραρχίαν ἱερουργοῦσαν μετὰ τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου ἐν τῷ Βυζαντινῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Περὶ τὸν πόλεμον.

Βουλγαρισμοί. — Ἠγγέλθη ἐκ Θεσσαλονίκης, ὅτι ἔφθασαν εἰς Δράμαν ρακένδυτοι καὶ λιμώττοντες πλεῖστοι ἱερεῖς ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, οἱ ὁποῖοι ἐκτοπισθέντες ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἀφέθησαν ἐλεύθεροι δυνάμει τῆς συμβάσεως τῆς 16 Σεπτεμβρίου.

Οἱ ἀπελευθερωθέντες, ὧν πολλοὶ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν, καταθέτουσιν ὅτι αἱ Βουλγαρικαὶ Ἀρχαὶ ἐχρησιμοποίησαν αὐτοὺς εἰς ἐργασίας κατασκευῆς ὁδῶν, σταύλων καὶ ὡς ὁδη-

γοὺς κάρρων. Λόγῳ τῆς πείνης καὶ τῆς ἐλλείψεως ἐνδυμάτων πλεῖστοι ἠσθένησαν.

Οἱ μὴ δυνάμενοι ν' ἀποδώσωσι πολλὴν ἐργασίαν ἐδέροντο ἀνηλεῶς. Οἱ ἀσθενεῖς δὲν εἰσήγοντο εἰς τὰ νοσοκομεῖα εἰμὴ ὅταν ἔπνεον τὰ λοίσθια. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οὐδεὶς εἰσελθὼν εἰς νοσοκομεῖον ἐξῆλθε ζῶν.

Ἀλυτρώτων πόθοι.—Περὶ τὴν 3 1/2 μ. μ. τῆς παρελθούσης Κυριακῆς πολλαὶ μυριάδες τῶν ἐκ τῶν ἀλυτρώτων ἐν Τουρκίᾳ χωρῶν καταγομένων ὁμαιμόνων συνελθόντες εἰς συλλαλητήριον ἐν τῇ πλατείᾳ Ὁμονοίας καὶ ἀκούσαντες τῶν ῥητόρων ἐψήφισαν τόδε τὸ ψήφισμα, ὅπερ καὶ ἐπέδωκαν εἶτα τῷ τε Προεδρεύοντι Ἀντιπροέδρῳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῖς πρεσβευταῖς τῶν Συμμάχων Δυνάμεων:

α') Διαμαρτύρονται ἐντόνως πρὸς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον διὰ τὰς φρικαλέας κακουργίας, τὰς ὁποίας ὑπέστη καὶ ὑφίσταται ὁ ἄμαχος Ἑλληνικὸς κόσμος ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων.

β') Ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς Συμμάχους λαοὺς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ὁποίων ἐπολέμησαν καὶ πολεμοῦσι μυριάδες Μικρασιατῶν καὶ Θρᾳκῶν, ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἰδεωδῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ὑποδούλων λαῶν, καὶ ζητοῦσι τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζυγοῦ καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἀποκατάστασιν, συμφώνως πρὸς τοὺς δικαίους καὶ προαιωνίους αὐτῶν πόθους, καὶ τὴν ἕνωσίν των μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος».

Πολεμικὸν Ἡμερολόγιον: 12, Ὁ Οὐΐλσων ἀνταπαντᾷ πρὸς τὴν Γερμανίαν λέγων ὅτι ἡ ἀνακωχὴ δύναται νὰ συναφθῇ μόνον ὑπὸ ὅρους καθιστῶντας ἀδύνατον τὴν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐπανάληψιν τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ ὅτι διαπραγματεύσεις δὲν δύνανται νὰ γείνουν μετὰ μὴ γνησίων ἀντιπροσώπων τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ.—13, οἱ Σέρβοι κατέλαβον τὸ Κράλιεβον. Παραίτησις τοῦ Οὔγγρου Πρωθ. Βέκερλε. Ἀνακήρυξις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πολωνίας. Ἀναχώρησις τῶν διπλωμ. ἀντιπροσώπων τῶν Κεντρικῶν ἐκ Σόφιας. —14, ὁ Λούδενδορφ, παρῃτήθη τῆς ἀρχηγίας τοῦ Γερμ. ἐπιτελείου. Κατάληψις τοῦ Κραγιούγεβατς ὑπὸ τῶν Σέρβων. Οἱ Ἄγγλοι κατέλαβον τὸ Χαλέπιον. Παραίτησις πάντων τῶν ὑπουργῶν τῆς Σαξονίας. Οἱ Γάλλοι διέβησαν τὸν Δούναβιν. Ἀπόσχισις τῆς Κροατίας ἀπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας. Ὁ Ἀνδράσσυ διαδέχεται τὸν Μπούριαν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας.—15, φῆμαι περὶ παραιτήσεως τοῦ Χίνδεμπουργ. Ἐν Βουδαπέστῃ συνέστη Ἐθνικὸν Συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Καρολΰϊ, ἵνα ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης τῆς Οὐγγαρίας.—16, Ὁ Μ. Βεζύρης τῆς Τουρκίας ζητεῖ παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως σύναψιν χωριστῆς εἰρήνης. Οἱ Ἰταλοὶ διῆλθον τὸν Πιάβε. Ρουμανικὰ στρατεύματα εἰσῆλθον εἰς Δοβρουτσάν. Ἀπάντησις τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας πρὸς τὸν Οὐΐλσων, τῆς μὲν πρώτης δηλούσης ὅτι συμφωνεῖ πρὸς τὰς περὶ τῶν δικαίων τῶν ἐν Αὐστρίᾳ ἐθνοτήτων ἀντιλήψεις του, καὶ ὅτι δέχεται πάντας τοὺς ὅρους του, τῆς δὲ δευτέρας βεβαιούσης ὅτι ῥιζικαὶ μεταβολαὶ συνετελέσθησαν ἐν τῷ πολιτειακῷ βίῳ της.—17, καταρτισμὸς νέου ὑπουργείου ἐν Τουρκίᾳ ὑπὸ τὸν Μ. Βεζύρην Ἀκὴφ Πασᾶν. Ἑλληνικὸν πολεμικὸν ἐβύθισε γερμ. ὑποβρύχιον ἐν τῷ Αἰγαίῳ. Ἡ Κροατία ἐκήρυξεν ἑαυτὴν ἀνεξάρτητον. Ἐν Πράγᾳ ἀνεκηρύχθη δημοκρατία. Διορισμὸς τοῦ Λάμμας ὡς Πρωθυπουργοῦ τῆς Αὐστρίας. — 18, Ὑπογραφείσης συμβάσεως ἀνακωχῆς μεταξὺ Συμμάχων καὶ Τουρκίας, αἱ μεταξὺ αὐτῶν ἐχθροπραξίαι ἔπαυσαν. Ὁριστικὴ ἀπόσπασις τῆς Βοημίας ἀπὸ τῆς Αὐστρίας.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Ἀθηνῶν δρχ. 10, Ἐπαρχιῶν δρχ. 12, Ἐξωτερικοῦ δρχ. 15. Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0.35.

Γραφεῖα ἐν τῇ ἱ. Μητροπόλει Ἀθηνῶν.

Διευθυντὴς ΧΑΡΙΛ. Ι. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ